

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Trafikverket

781 89 Borlänge

Ändring av uppdraget att inrätta en nationell samordnare för inrikes sjöfart och närsjöfart

Regeringens beslut

Med ändring av regeringens beslut den 23 augusti 2018 om uppdrag till Trafikverket att inrätta en nationell samordnare för inrikes sjöfart och närsjöfart (N2018/04482), regeringens beslut den 26 november 2020 om ändring av uppdraget till Trafikverket att inrätta en nationell samordnare för inrikes sjöfart och närsjöfart (I2020/03042), regeringens beslut den 20 januari 2022 om ändring av uppdraget till Trafikverket att inrätta en nationell samordnare för inrikes sjöfart och närsjöfart (I2022/00180) samt regeringens beslut den 18 augusti 2022 om ändring av uppdraget till Trafikverket att inrätta en nationell samordnare för inrikes sjöfart och närsjöfart (I2022/01617) beslutar regeringen att förlänga uppdraget till Trafikverket om att inrätta en nationell samordnare för inrikes sjöfart och närsjöfart i de delar som fokuserar på sjöfartens omställning till fossilfrihet samt ökad överflyttning till sjöfart för att bidra till ett intermodalt godstransportsystem.

Trafikverket ska inom ramen för det förlängda uppdraget genomföra följande:

- Fortsätta att föra en dialog med hamnar, rederier, transportköpare samt andra berörda aktörer i Sverige och i de länder till vilka s.k. gröna korridorer bedöms kunna etableras, för att förbättra förutsättningarna för sådana korridorer och bidra till ökad kunskap om hur dessa kan utformas för att så effektivt som möjligt bidra till minskade växthusgasutsläpp inom sjöfarten. Trafikverket ska även ta fram en översiktlig handlingsplan för arbetet med gröna korridorer för perioden 2024–2027.

- Ta fram ett förslag på en myndighetsgemensam portal med samlad information om hur nya sjöfartslinjer för inrikes sjöfart och närsjöfart kan startas. Förslaget ska innehålla en beskrivning av hur portalen ska drivas och en uppskattning av kostnaden för portalen. Synpunkter från relevanta aktörer, såsom rederier och transportköpare, ska inhämtas vid utformningen av förslaget.
- Etablera en samverkansplattform med relevanta offentliga aktörer, exempelvis på lokal och regional nivå, för att utveckla former för innovationsupphandlingar för att påskynda sjöfartens omställning till fossilfrihet samt elektrifiering. Plattformen ska bland annat tillvarata erfarenheter från andra initiativ på området, så som Arenan för innovation i upphandling (Afori) och Statens energimyndighets arbete med beställarnätverk. En nationell vägledning ska utformas, som syftar till att upphandlingsformer tillämpas på ett sätt som driver utvecklingen framåt avseende fossilfri sjöfart tillsammans med leverantörer och ger utrymme för nya tekniska och ekonomiskt genomförbara sjöfartslösningar. Trafikverket ska verka för att en innovationsupphandling av färjetrafik genomförs.

Trafikverket ska vid genomförandet av uppdraget inhämta synpunkter ifrån Havs- och vattenmyndigheten, Sjöfartsverket, Statens energimyndighet, Transportstyrelsen, Upphandlingsmyndigheten och Verket för innovationssystem. Vidare ska Trafikverket vid genomförandet av uppdraget inhämta synpunkter från andra relevanta berörda myndigheter och aktörer.

Trafikverket ska löpande informera Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider.

Uppdraget att inrätta en nationell samordnare för inrikes sjöfart och närsjöfart skulle, enligt regeringens beslut den 23 augusti 2018, redovisats den 31 mars 2024. Tidpunkten för redovisning av detta uppdrag ska inte längre gälla (N2018/04482).

Trafikverket ska redovisa en handlingsplan för arbetet med gröna korridorer senast den 30 juni 2024. Trafikverket ska redovisa förslag på en myndighetsgemensam portal senast den 15 januari 2025. Resterande del av uppdraget ska slutredovisas senast den 30 juni 2027. Redovisningarna ska lämnas till Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet).

Trafikverket får för genomförandet av uppdraget under åren 2024–2027 använda totalt högst 6 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda anslaget 1:1 Utveckling av statens transportinfrastruktur, anslagsposten 12.1, Planering, stöd och myndighetsutövning och de medel som avsatts för att genomföra informations- och kunskapshöjande insatser inom ramen för den nationella trafikslagsövergripande planen för transportinfrastrukturen för perioden 2022–2033 (I2022/01294, m.fl.).

Skälen för regeringens beslut

Genom beslut den 23 augusti 2018 uppdrog regeringen åt Trafikverket att inrätta en nationell samordnare för inrikes sjöfart och närsjöfart (N2018/04482). Beslutet har ändrats den 26 november 2020 (I2020/03042), den 20 januari 2022 (I2022/00180) och den 18 augusti 2022 (I2022/01617).

Regeringen har i skrivelsen Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll (skr. 2023/24:59) lyft behovet av ett förlängt uppdrag med syfte att stödja omställningen till en fossilfri och konkurrenskraftig sjöfartsnäring. Sjöfartens klimatomställning behöver påskyndas genom effektivare fartyg, ökad användning av fossilfria drivmedel, en omställning till fartyg med noll och nära nollutsläpp samt effektivare godstransporter. Fossilfrihet är centralt för sjöfartens konkurrenskraft. Utsläppen från inrikes sjöfart behöver minska för att nå Sverige ska nå klimatmålen och ökade krav på att sjöfarten ska ställa om kommer på internationell och EU-nivå. FN:s internationella sjöfartsorganisation (IMO) antog den 7 juli 2023 en klimatstrategi, som innebär att den internationella sjöfarten ska nå netto-noll utsläpp till eller omkring år 2050, med ett mellanliggande mål om 40 procents minskning till 2030 jämfört med 2008. Inom EU:s lagstiftningspaket Fit for 55 omfattas sjöfarten av skärpningen av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/959 av den 10 maj 2023 om ändring av direktiv 2003/87/EG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom unionen och beslut (EU) 2015/1814 om upprättande och användning av en reserv för marknadsstabilitet för unionens utsläppshandelssystem (EU ETS) samt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1805 av den 13 september 2023 om användning av förnybara och koldioxidsnåla bränslen för sjötransport och om ändring av direktiv 2009/16/EG (FuelEU Maritime).

Vid Förenta nationernas klimattoppmöte COP26 signerade Sverige Clydebank-deklarationen, där länder gemensamt stöttar etablerandet av s.k. gröna sjöfartskorridorer. Den nationella samordnaren för inrikes sjöfart och närsjöfart har sedan den 20 januari 2022 haft i uppdrag att verka för etableringen av gröna sjöfartskorridorer. Genom Fredrikstad-deklarationen i november 2022 enades de nordiska länderna om att stärka samarbetet inom transporter i linje med Vision 2030, bland annat genom ett fortsatt samarbete kring gröna sjöfartskorridorer.

I Trafikverkets delredovisning av regeringsuppdraget att inrätta en nationell samordnare för inrikes sjöfart och närsjöfart i mars 2023 bedömer verket att en myndighetsgemensam portal med samlad information om hur en ny sjöfartslinje startas kan minska administrativa hinder i etableringsfasen av nya linjer, vilket skapar bättre förutsättningar för ökad sjöfart och innebär att transportupplägg främjas.

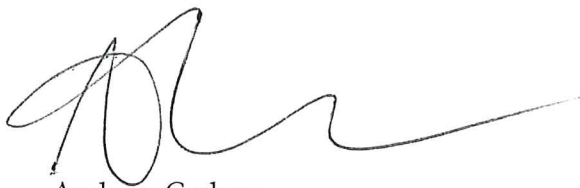
Regeringen bedömer att kravställningen i den offentliga upphandlingen behöver bli tydligare, mer enhetlig och långsiktig för att i högre grad möjliggöra utvecklingen av nya lösningar och innovation i syfte att påskynda transportsektorns klimatomställning. Det kan öka förutsägbarheten för leverantörerna, underlätta deras omställning till fossilfria tjänster och produkter och minska deras investeringstrisker vid kommersialisering av nya klimatsmarta lösningar. Trafikanalys redovisar i rapporten Förutsättningar och styrmedel för ökad elsjöfart (2022:17) att innovationsupphandling vid upphandlad färjetrafik är ett sätt att påskynda utvecklingen. Med kunskap och erfarenheter från Upphandlingsmyndighetens arbete med Afori (N2021/01194) och Statens Energimyndighets arbete med beställarnätverk, kan formerna för att samordna kraven vid innovationsupphandlingar av liknande produkter och tjänster utvecklas. Genom att utveckla formerna för samverkan kring innovationsupphandling kan sjöfartens omställning påskyndas.

Som en del av det klimatpolitiska ramverket finns ett riksdagsbundet etappmål för inrikes transporters växthusgasutsläpp som även är ett etappmål under det transportpolitiska hänsynsmålet. Målet innebär att växthusgasutsläppen från inrikes transporter, utom inrikes luftfart som ingår i EU:s utsläppshandelssystem, ska minska med minst 70 procent senast 2030 jämfört med 2010 (etappmålet för inrikes transporter). Utsläppen från inrikes transporter utgör mer än hälften av Sveriges utsläpp inom

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/842 av den 30 maj 2018 om medlemsstaternas bindande årliga minskningar av växthusgasutsläpp under perioden 2021–2030 som bidrar till klimatåtgärder för att fullgöra åtagandena enligt Parisavtalet samt om ändring av förordning (EU) nr 525/2013, den så kallade ansvarsfördelningsförordningen (ESR), och en tredjedel av Sveriges samlade växthusgasutsläpp. Transportsektorns klimatomställning är därför av avgörande betydelse för att kunna nå både Sveriges åtagande om att minska utsläppen inom ESR med 50 procent till 2030, jämfört med 2005, liksom Sveriges långsiktiga klimatmål om nettonollutsläpp senast 2045.

Mot denna bakgrund bör den nationella samordnaren för inrikes sjöfart och närsjöfart vid Trafikverket ges ett förlängt uppdrag med fokus på sjöfartens omställning till fossilfrihet samt ökad överflyttning till sjöfart för att bidra till ett intermodalt godstransportsystem.

På regeringens vägnar

Andreas Carlson

Ola Nordlander

Kopia till

Finansdepartementet/BA och OU

Klimat- och näringslivsdepartementet/E, KL, Me och NIM

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/TM och TP

Havs- och vattenmyndigheten

Sjöfartsverket

Statens energimyndighet

Transportstyrelsen

Upphandlingsmyndigheten

Verket för innovationssystem